

MEVLÂNÂ MENKIBELERİ

SİPEHSÂLÂR RİSÂLESİ

FERÎDÛN-İ SİPEHSÂLÂR

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0184
Klasik: 012

MEVLÂNÂ MENKİBELERİ
SİPEHSÂLÂR RİSÂLESİ
FERİDÛN-İ SİPEHSÂLÂR

Özgün Adı
Risâle-i Sipehsâlâr der-Menâkıb-ı
Hız. Hüdâvendigâr

Türkçesi
Kamuran Bozkurt

Proje Editörü ve Son Okuma
Ömer Uzunağaç

Sayfa Uygulama
Büşra Arbay

Kapak Tasarımı
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Ali Seraj Azari

VakıfBank Kùltür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2022

ISBN 978-625-7447-92-8

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi
Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Aralık 2022

MEVLÂNÂ
MENKIBELERİ
SİPEHSÂLÂR RİSÂLESİ
FERİDÛN-i SİPEHSÂLÂR

TÛRKÇESİ
KAMURAN BOZKURT

FERİDÜN-İ SİPEHSÂLÂR

Kaynaklarda hayatıyla ilgili çok az bilgi bulunmaktadır. Türkiye Selçukluların sarayında sipehsâlâr (kumandan) olarak görev yaptığından bu unvanla tanındı. Küçük yaşlardan itibaren Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin babası, mutasavvıf Bahâeddin Veled'in meclislerine devam etti ve kendi ifadesine göre kırk yıl kadar Mevlânâ'ya hizmet etti. Saraydaki kumandanlık görevinden ayrıldıktan sonra eşi tarafından akrabası Hüsâmeddin Çelebi'nin meşihat döneminde (1273-1284) Mevlânâ dergâhının malî işleriyle meşgul oldu. Vasiyeti üzerine Bahâeddin Veled ve Mevlânâ'nın ayak ucuna, Mevlânâ'nın oğlu Alâeddin'in sol yanına defnedilen Feridün b. Ahmed-i Sipehsâlâr'ın 1312 yılında vefat ettiği ileri sürülmektedir.

KAMURAN BOZKURT

1984 yılında Muş'ta doğdu. Akademik kariyerine 2011 yılında Tahran Üniversitesi'nde başladı. 2013 yılında "Ömer Seyfettin ile Nâdir-i İbrâhîmî'nin Çocuk Hikâyelerinin Karşılaştırılması" tezi ile yüksek lisansını ve 2018 yılında "Osmanlı Sahasında Sâdi-i Şîrâzî'nin *Gülîstan* Adlı Eserine Yazılan Nazîrelerin İncelenmesi" başlıklı teziyle de doktorasını tamamladı. 2019-2020 öğretim yılında İran'daki Allâme Tabâtabâi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak Klasik Türk Edebiyatı dersi verdi.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Mevlânâ Menkıbeleri <i>Sipehsâlâr Risâlesi</i>	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Fası

Hüdâvendigâr'ın Babası Mevlânâ Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in Hırka İsnâdı ve Zikir Telkîni	25
--	----

İkinci Fası

Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Muhammed Veled'in Mânevî Rütbeleri	27
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

Birinci Fası

Mevlânâ Celâleddin Hazretlerinin Doğum Tarihi ve Yaşı	41
---	----

İkinci Fası

Mevlânâ'nın Hırka İsnâdları, Telkîn ve Sohbet Arkadaşları	43
---	----

Üçüncü Fası

Hüdâvendigâr Hazretlerinin Menkıbeleri	47
--	----

Zâhirî İlimlerdeki Yeri	55
-------------------------	----

Mücâhede ve Riyâzetleri	58
-------------------------	----

Orucu, Mücâhedesini ve Açlığı	63
-------------------------------	----

Hüdâvendigâr Hazretlerinin Namazı	68
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Takvâ ve Vera'ı	70
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Vuslat Cezbeleri, Aşkının Niteliği ve Vecdi	72
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Sekr ve İstiğrakı	75
Evliyâların Sülûkları Süresince Meydana Gelen Korku, Ürperme, Ümit ve Gönül Ferahlığının Hangi Sebep ile Ortaya Çıktığının Açıklanması ve Hüdâvendigâr Hazretlerinin Sülûkü	84
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Sır ve Zamîrleri Kavrayış ve Sezişi	90
Kutup Olan Kimselerde Meydana Gelen İttihâd Makamı ile Tevhîd'in Niteliği ve Bu İkisinin Arasındaki Farka Dair	93
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Semâ Etme Sebebi	99
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Şiirle Meşgul Olup Onunla Konuşma Gereği Duymasının Sebebi	104
Her Ne Kadar Sülûk'ün Sonu Olmasa da Onun Varılabilen Son Noktasının Ne Olduğu ve Hakîki Yolların Gayretli Sâlik'i İçin Olgunluğun Hangi Makamda Bulunduğuna Dair	109
Kâmil Evliyâların Niçin Keramet Gösterdikleri, Bunun Ayrıntılı Açıklaması ve Keramet ve Mûcize Arasındaki Farkın Ne Olduğu Hakkında	114
Hüdâvendigâr Hazretlerinin Vefatı	145

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
HÜDAVENDİGÂR'IN DOST VE HALİFELERİ

I Seyyid Burhâneddin Muhakkik-i Tirmizî	159
II Şems-i Tebrîzî	163
III Şeyh Selâhaddin-i Zerkûb	177
IV Çelebi Hazretleri ve Halifeliği	187
V Sultan Veled Hazretlerinin Halifeliği	197
VI Çelebi Ârif Hazretleri	201
VII Çelebî Şemseddin Âbid	203
VIII Halife, Dost ve Büyük Müritlere Dair	205

ÖNSÖZ¹

Allah dostlarının sultanı, edebiyat göğünün yıldızı, yüzyılların geçmesiyle kendisine duyulan sevgi, hürmet ve hayranlığın daha da arttığı büyük mutasavvıf Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672/1273) hakkında günümüze kadar çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Bunlar arasında Sultan Veled'in yazdığı *İbtidânâme* adlı eser dışında birinci el kaynak olması hasebiyle *Sipehsâlâr Risâlesi* (*Mevlânâ Menkıbeleri*) de önemli bir yere sahiptir. Zira eserin yazarı Ferîdûn b. Ahmed-i Sipehsâlâr, kendi ifadesine göre kırk yıl Mevlânâ'nın hizmetinde bulunmuş ve Sultan Veled dışında Mevlânâ'nın hayatı, hocaları ve halifeleri hakkında bilgi verip müstakil bir eser telif eden ilk kişi olmuştur.

Yazar hakkında kaynaklarda çok az bilgi bulunmaktadır. Kendi eserinde adının Ferîdûn b. Ahmed olduğu ve ordu kumandanı anlamına gelen “sipehsâlâr” (*sipehsâlâr*) unvanıyla tanındığı belirtilmektedir. Bunun dışında ise onun Ahmed adında Türkiye Selçuklu kumandanlarından birinin oğlu olduğu, küçük yaşlarda Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in sohbet meclislerine katıldığı ve babasının vefatından sonra *sipehsâlâr* unvanını aldığı

1. Bu bölüm hazırlanırken şu kaynaklardan istifade edilmiştir: Fatih Odunkıran, *Mevlevî Tezkiresi: Sefîne-i Nefise-i Mevlevîyân (İnceleme-Metin)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 2020, s. 2006-2011; Nuri Şimşekler, “Sipehsâlâr, Ferîdûn”, *DİA*, 37, İstanbul 2009, s. 260; Ferîdûn b. Ahmed-i Sipehsâlâr, *Risâle-i Sipehsâlâr der-Menâkıb-ı Hazret-i Hüdâvendigâr*, haz. Muhammed Afşin Vefâyi, İntişârât-ı Sühan, Tahran 1385/2007.

nakledilir. Ancak bir müddet sonra bu görevi bırakıp Mevlânâ'ya mürit olmuş ve eşi tarafından akrabası olan Hüsâmeddin Çelebi'nin posta geçtiği yıllarda (1273-1284) Mevlânâ dergâhının malî işlerini üstlenmiştir. Hüsâmeddin Çelebi'nin vefatından sonra posta oturan Sultan Veled'e bağlanan Mecdüddin Ferîdûn b. Ahmed, ölmeden önce oğlu Celâleddin'in de ona intisap etmesini sağlamıştır. Ölüm tarihi hakkında kesin bilgi bulunmayan Sipehsâlâr'ın 1312'de veya bu tarihten önce fani dünyaya veda ettiği kabul edilmektedir. Vasiyeti üzerine Bahâeddin Veled ile Mevlânâ'nın ayak ucuna, Alâeddin Çelebi'nin (Mevlânâ'nın oğlu) sol yanına defnedilmiştir. *Sefîne-i Nefîse-i Mevlevîyân* adlı eserde, onun cömert, zarif, güzel ahlâklı, birçok ilme sahip ve cesur biri olduğundan bahsedilmektedir.

Mecdüddin Ferîdûn b. Ahmed'in bilinen tek eseri *Risâle-i Sipehsâlâr der-Menâkıb-ı Hazret-i Hüdâvendigâr*'dır. Eserin yazılış tarihi belli değildir. Ancak söz konusu eserde Sultan Veled tarafından 1291 yılında telif edilen *İbtidânâme* adlı mesneviden alıntılar yapılmış olması nedeniyle onun 1291-1312 yılları arasında bir tarihte yazıldığı söylenebilir. *Risâle*'nin üçüncü bölümünün son sayfalarında, üslup farklılığının bulunması ve müellifin vefatından sonra posta geçen şahıslardan bahsedilmesi gibi sebeplerden dolayı Sultan Veled, oğulları ve diğer bazı halifeler ile ilgili bu kısımların Ferîdûn b. Ahmed'in oğlu Muhammed Celâleddin tarafından sonradan ilave edildiği ileri sürülmüştür. Mevlevî geleneğinde menkıbe türünün ilk örneği olan *Sipehsâlâr Risâlesi*, yine bu alanda kaleme alınan Eflâkî'nin *Menâkıbü'l-Ârifîn*'i ve Lokmânî Dede'nin *Menâkıb-ı Mevlânâ'sı* ile Kemâleddin-i Harezmi'nin *Mesnevî-i Şerif* in ilk üç cildinin şerhi olan *Cevâhirü'l-esrâr ve zevâhirü'l-envâr*'ı gibi eserlere kaynaklık etmiştir. Özellikle Eflâkî'nin *Menâkıbü'l-Ârifîn*'inde, *Sipehsâlâr Risâlesi*'ndeki pek çok hikâye aynı veya benzer cümlelerle müellifin adı zikredilmeksizin nakledilmiştir.

Müellif bu kitabı Mevlânâ'nın sır tutmada güvenilir ve yakarıŒta samimi bir müridinin isteği üzerine telif ettiğini belirtmektedir. Sipehsâlâr, adını anmadığı bu şahsın Œöyle dediğini nakleder: "O Hazret'in (Mevlânâ'nın) güzel cemâlini gören bütün pîr ve yüce kiŒilerin yüzlerini gayp perdesine çekmelerinin vakti yaklaŒtı. Dolayısıyla Œahsen gördükleri eser, keramet ve haberleri kaydetmeyip kitap Œekline getirmeyerek bir âlemi bu değerlerden nasipsiz bırakmaları cömertlik yolundan pek uzaktır. Birer birer gayp âleminden gelecek olan inançlılar ve müritlerin okuyup iki dünya hedeflerine ulaŒmaları için o Hazret'in temiz ahlâkını, babasının, kendisinin ve ders arkadaŒlarının, *Allah onlardan razı olsun*, hırka isnâdını, telkînini, kerametlerini ve mânevî rütbelerini iğereren bir risâle derlemen ümit edilir."

Mecdüddîn Ferîdûn b. Ahmed risaleyi telif ederken kaynak olarak Mevlânâ'nın *Mesnevî*, *Külliyât-ı Dîvân-ı Œems*, *Fîhi Mâ Fih*, Attâr'ın *Tezkiretül-Evliyâ*, Bahâeddin Veled'in *Maârif* ve Sultan Veled'in *İbtidânâme*'sinden istifade etmiŒtir. Bu eserler dıŒında Sa'dî-i Œîrâzî, Kemâleddîn-i İsfahânî, Evhadüddîn-i Kirmânî ve Nizâmî-i Gencevî gibi Œairlerin de Œiirlerinden alıntılar yapmıŒtır. Ayrıca konuyu pekiŒtirme ve destekleme amacıyla getir-diği ayet, hadis ve Œiirlerle eserini süslemiŒtir.

Bu eser üç bölümden oluŒmaktadır: Birinci bölümde Mevlânâ'nın babası Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in hayatı ve sohbetleri konu edinmiŒ ve onun Belh'i terk etme nedenine değerinilerek çıktığı sefer ve Anadolu'ya geliŒi ele alınmıŒtır. İkinci bölüm Mevlânâ'ya ayrılmıŒ; hayatı, ibadeti, Œiir yazması, semâ etmesi ve kerametleri gibi konular ayrıntılı bir Œekilde iŒlenmiŒtir. Son bölüm ise Mevlânâ'nın sohbet arkadaŒları, müritleri ve halifelerine ayrılmıŒtır. Œems-i Tebrîzî ile ilgili bilgilerin de aktarıldığı bu bölüm, bizzat bu kutlu zâtların yaŒadıđı dönemi idrak etmiŒ biri tarafından anlatılması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir.

Yurt içi ve yurt dışında birçok nüshası bulunan *Sipehsâlâr Risâlesi* ilk defa 1319/1901 yılında taşbaskısı olarak Cavnûr'da yayımlanmıştır. Daha sonra ise mevcut herhangi bir nüsha ile karşılaştırması yapılmaksızın Saîd-i Nefisî tarafından 1325/1947 yılında Tahran'da neşredilmiştir.

Sipehsâlâr Risâlesi 1331/1912 yılında Arap harfleriyle Türkçeye iki kez tercüme edilmiştir. Bunlardan biri Mevlvî şeyhi Midhat Bahârî tarafından *Tercüme-i Risâle-i Sipehsâlâr be-Menâkıb-ı Hazret-i Hüdâvendigâr* adıyla diğeri ise Ahmed Avni Konuk tarafından *Menâkıb-ı Hazret-i Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî* adıyla yapılmıştır. Ahmed Avni Konuk'un tercümesi Tahir Galip Seratlı tarafından 2004 yılında yayına hazırlanmıştır. Bu çalışmalar dışında eserin Tahsin Yazıcı tarafından 1977 yılında Saîd-i Nefisî'nin hazırladığı kitap ile bir nüsha esas alınarak karşılaştırılıp yapılan tercümesi de bulunmaktadır. Elinizdeki çeviri ise Tahran Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı hocalarından Muhammed Afşîn Vefâyî'nin hazırladığı *Sipehsâlâr Risâlesi*'nin tenkitli metni esas alınarak yapılmıştır. Çeviride kaynak metne sadık kalınmışsa da mümkün oldukça günümüz Türkçesinin kullanılmasına ve kolay anlaşılır bir metnin ortaya konmasına özen gösterilmiştir.

Son olarak da çevirisi sunulan eserin yayına hazırlanıp okurla buluşmasında emeği geçen VakıfBank Kültür Yayınları çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Dr. Kamuran Bozkurt

MEVLÂNÂ MENKİBELERİ

SİPEHSÂLÂR RİSÂLESİ

Esirgeyen ve Bağışlayan Allah'ın Adıyla

Sonsuz hamd, ulûhiyetinin yüceliği aklın tasvir ettiklerinden üstün olan yegâne İlâh'adır. Sayısız övgü, ulûhiyetinin kemali hayallerin tavsif ettiklerinden uzak olan Samed'edir,* cömertliği bütün yarattıklarını kuşatsın. Allah her ne kadar [cennetten] “inin”¹ te'dibi ile insanın cevherini ululuğun doruğundan şehvet ve duyuların en aşağı noktasına indirdiyse de “geliniz”² kemandi ve tamamlama ve islâh etme çekişi ile marifet selsebili nahiyesine gitmesi için ona yol gösterdi. Ayrıca insan türünü diğer bütün yaratık ve varlıklar üzerine “Doğrusu biz insanı en güzel biçimde yarattık.”³ hükmünce onurlandırıp seçkin kıldı ve “Sizi şekillendirdi ve sûretlerinizi güzel yaptı.”⁴ ayetinin süsüyle de onu süsledi. İnsan türü arasından ulûhiyet semâsının güneşleri ve rubûbiyet göğünün yıldızları olan peygamberleri “Ey Dâvûd! Muhakkak ki biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hüküm ver.”⁵ buyrulduğu üzere peygamberlik ve halifelik tac ve tahtı ile süsleyip şereflendirdi. Bununla beraber

*Allah'ın güzel isimlerinden biri olup “Hiç kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her türlü isteği karşılayabilecek güçte olan” anlamındadır. –çn.

1. *Kur'an*, Bakara (2), 36.

2. *Kur'an*, Neml (27), 31; Âl-i İmran (3), 61.

3. *Kur'an*, Tîn (95), 4.

4. *Kur'an*, Mü'min (40), 64; Tegâbün (64), 3'ten kısmi alıntı.

5. *Kur'an*, Sâd (38), 26'dan kısmi alıntı.

onların gönlünü mârifet ve hikmet sütü ile besledi ve ezeli gerçekler ve ebedî incelikler konularında onları (peygamberleri) bilgilendirdi. Allah, insanların sapkınlık kuyusu, azgınlık vadisi ve tutsaklık bağına müptelâ olduğu her dönem ve asırda doğruluk sahili ve ebedî kurtuluşa ulaştırması ve ölümsüz hayattan faydalandırması için onlara rabbânî suhuf⁶ ve ilâhî ayetleri ihsân etti. Peygamberler silsilesinden Allah elçilerinin efendisi, peygamberlerin sonuncusu, ilk ve son gönderilenler gerdanlığının ortadaki en kıymetli incisi ve “âlemlere rahmet olarak”⁶ gönderilen Muhammed Mustafa’yı, *Allah’ın salât ve selâmı üzerine olsun*, öncü, önder ve bütün peygamberlerin sonuncusu kıldı. Ayrıca bütün erdemleri ezel sabahında onun temiz fitratına yerleştirdi ve peygamberler yüzüğünü onun kutlu parmağına taktı.

[Şair] şöyle der:

*“Ey ayağının toprağı arş ile beraber olan [peygamber]!
Peygamberlik yüzüğü kemâlinle mühürlenmiştir.*

*Güneş, senin gölgenin kadrinin büyüklüğünden dolayı
Görünme yerinde onunla beraberliğe kalkışmaz.*

*Rüzgârın ıstığa yardım ettiğini gördün mü hiç?
Ama sabâ rüzgârı sana hizmet etmek için huzuruna geldi.*

*Cebrâil vahiy deryasında dalgıç olmuş,
Hakk’ın kelâmı inci ve senin dilin inci satıcısı”⁷*

* Allah’ın dört büyük kitaptan başka bazı peygamberlere gönderdiği rivayet edilen ilâhî âyetlerin bulunduğu sahife veya kitapçıklara denir. –çn.

6. *Kur’an*, Enbiyâ (21), 107’den kısmi alıntı.

* Bu mısırada Hz. Peygamber’in yüce mertebesinin anılmasına ek olarak onun mi’râcına da işaret edilmiştir. –çn.

7. Kemâleddîn-i İsfahânî, *Divân*, Terkîb-i bend, s. 3, beyit: 37-40.

Yüce Allah, peygamber göndermeyi sonlandırıp, peygamberlik dairesini mühürlediğinde, bütün âlemi Hz. Muhammed'in varlığında topladı. Nitekim şair şöyle dedi:

"Allah'ın lütfu bütün yaratılmışların faziletlerini
Tek bir şey yaptı ve ona Mustafa adını verdi."⁸

Sahâbîleri, ebrârı, evliyâları ve ahyârı yarattı ve onları kendi esenlik yurdunda "İyi bilin ki Allah'ın dostları için korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."⁹ nidası ile koruyup muhafâza etti. Onların kutlu varlığını olgunlaşmamış nefislerin kemâle erme sebebi kıldı ve hidayet ışığını onların eline verdi. Nitekim Peygamber, *Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun*, "Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olursanız kurtuluşa erersiniz."¹⁰ buyurmuştur. Dolayısıyla "Mutlu insan daha annesinin karnındayken mutlu olandır."¹¹ hadisinin hükmünce ezel sabahında kudret kalemi ile alınına ebedi mutluluk yazgısı ve ölümsüz devlet tuğrası çekilmiş kişiler dünya gecesinde cinsiyet itibariyle "Temiz kadınlar temiz erkeklere"¹² hükmünce evliyâlara uyarak cahillik çöllerinden geçip "İnsanların gönüllerine vesvese verir."¹³ ayetinde geçen dünyevi gulyabânîlerden kurtulup esenlik yurduna yerleştiler. Bununla beraber kaplanlarla dolu dağlardan gerçek ayak ile değil de duâ adımıyla geçerler ve evliyâların yardım gemisine binerek timsahlarla dolu denizlerden geçip kurtuluş sahiline varırlar. Nitekim Hz. Peygamber "Ümmetim Nûh'un gemisi gibidir; ona tutunan

8. Kemâleddîn-i İsfahânî, *Divân*, Terkib-i bend, s. 6, beyit: 106.

9. *Kur'an*, Yunus (10), 62.

10. Furûzanfer, *Ehâdis ve Kısas-ı Mesnevî*, s. 90.

11. Hadis.

12. *Kur'an*, Nûr (24), 26.

13. *Kur'an*, Nâs (114), 5.

kurtuldu, ondan yüz çeviren ise boğuldu.”¹⁴ buyurmuştur. Şeyh’im, *Allah onun ruhunu kutsasın*, ise [bu konuda şöyle] buyurdu:

*“Bir şeyh ile berabersen kötülükten uzaksın
Gece gündüz gemide yürür hâldesin*

*Sen can bağışlayan canın koruması altındasın
Gemide uyumuş yol almaktasın*

*Kendi bilgi ve yeteneğine bel bağlama
Zamanının peygamberinden kopma”¹⁵*

Eğer evliyâların söz ve erdemleri konusunda konuşılmaya başlansa ve onların nitelik ve özellikleri ifade edilmek istense dil bunları açıklamaktan aciz kalır ve akılların bunları tasvir etmeye gücü yetmez: “Bazıları bazılarına yardımcı olsa bile.”¹⁶ Ama peygamberlerin en üstünü ve en cömerdi ve “İki yay aralığı kadar hatta daha yakın.”¹⁷ ayetine mazhar olan Hz. Muhammed, mucize incileri ile yüklü bir dille “Ümmetimin âlimleri İsrailoğullarının peygamberleri gibidir.”¹⁸ buyurarak bu topluluğun erdemlerinden haber veriyor. Bu kutlu sözdeki âlimlerden maksat, Allah dostlarıdır. Çünkü onlar zâhir ve bâtın ilmini kavrayarak hayatına uygulamış ve Allah’a karşı duydukları aşk ve sevgi ile kendilerini fakirlik ve yokluk potasında eritip tam ayar altına dönüşmüşlerdir. İşte bu yüzden varlıkların övüncü Hz. Muhammed her ne kadar “Âdem ve diğerleri kıyamet günü

14. Furûzanfer, *Ehâdis ve Kısas-ı Mesnevî*, s. 354.

15. Mevlânâ, *Mesnevî*, 4. defter, s. 510, beyit: 540-542.

16. *Kur’an*, İsrâ (17), 88’den kısmi alıntı.

17. *Kur’an*, Necm (53), 9’un devamı.

18. Hadis.

sancağımın altındadırlar.”¹⁹ diye buyurduysa da bu topluluğa (evliyalara) olan sevgisinden dolayı da ara sıra mübarek dilinden “Kardeşlerimi görmeyi ne çok arzuluyorum.”²⁰ sözü dökülürdü. Bazen de mübarek yüzünü Yemen tarafına çevirir ve “Rahmân’ın nefesini Yemen’den alıyorum.”²¹ sözü ile zamanın evliyâlarından olan Üveys-i Karanî’den, *Allah ondan razı olsun*, haber verirdi. Hz. Muhammed dönemindeki bu sınıfın ululuğu ve şöhreti haddinden fazladır. Bu yüzden Hz. Mûsâ: “Allah’ım! Beni Muhammed’in ümmetinden eyle”²² buyurmuştur. Peygamber (Hz. Muhammed) de “Eğer kardeşim Mûsâ hayatta olsaydı bana uyardı.”²³ buyurmuştur. Hüdâvendigâr (Mevlânâ) hazretleri, *Allah ondan razı olsun*, ise şöyle der:

Beyit:

“Mûsâ senin içinde tecelli sabahının doğduğu
Devrinin parlaklığını gördüğünde:

*Ey Rabb'im! dedi. O ne rahmet devridir?
Hayır o rahmetten de öte, orada Hakk'ı görme vardır.*

*Kendi Mûsâ'nı denizlere daldır da
Onu Ahmed'in devrinde ortaya çıkar”*

19. Aynı hadis için bkz. Mevlânâ, *Mecâlis-i Seb'a*, haz. Tefvik H. Subhânî, İntişârât-i Keyhan, 1365, Tahran, s. 110.

20. Hadis.

21. Furûzanfer, *Ehâdis ve Kısas-ı Mesnevî*, s. 250; *Mecâlis-i Seb'a*, s. 67.

22. Hadis.

23. Hadis.

* Mevlânâ, *Mesnevî*, 2. defter, s. 209-210, beyit: 356-358. *Mesnevî*'de ikinci beytin ikinci mısraındaki “geçti” anlamındaki “bergozeşt” fiilinin yerine “kendi geçti” anlamındaki “hod gozeşt” fiili kullanılmıştır. –çn.